

Радмила Р. Сузић

Филозофски факултет Универзитета у Новом Саду

Докторанд на Методици наставе

radmila.suzic@gmail.com

УПОТРЕБА МЕШОВИТИХ МЕТОДА У ИСТРАЖИВАЊУ ПРОБЛЕМА ЈЕЗИЧКЕ АНКСИОЗНОСТИ

Сажетак

Овај рад се бави истраживањем проблема језичке анксиозности употребом мешовитих метода истраживања. Комбинацијом квантитативних и квалитативних техника, ослањајући се на три различита извора података, истражен је проблем страха од изражавања на енглеском језику код ученика шестог разреда основне школе.

Кључне речи: језичка анксиозност, енглески језик, основна школа

1. УВОД

У протеклих неколико деценија у литератури се проналази све више истраживања која се баве проблемом учења страног језика на раном узрасту. Већина таквих истраживања наводи да ученици који почну са учењем страног језика раније, имају бројне предности, како биолошке, тако и културолошке и интелектуалне (Johnson & Newport 1989; Brumfit 1991). Једна од ових предности је и нижи ниво језичке анксиозности, јер како потврђују резултати студија рађених на ову тему, ниво језичке анксиозности код деце је много нижи него код тинејџера и одраслих. То се објашњава претпоставком да је деци много лакше да се одрекну личног идентитета (којег вероватно нису ни свесни) и преузму други. Они се не плаше погрешних речи и не избегавају нове изазове (Singleton 1989: 75).

Иако постоји велик број истраживања која се тичу усвајања страног језика код деце, као и истраживања која се баве културолошким и афективним предностима, студије на тему језичке анксиозности у раном узрасту и њеном утицају на учење страног језика ретко се срећу. Неки истраживачи

(McLaughlin 1992; Pavli 1997) тврде да су деца уистину слободнија када се ради о учењу и усвајању језика, али како ће се понашати зависи и од околности у којем се налазе. Тако многа истраживана показују да деца, иако веома весела и отворена у комуникацији према другима, често у разредној ситуацији постају стидљива и повлаче се у себе када треба да се изразе пред вршњацима или одраслима (McLaughlin 1992; Pavli 1997). С овом тврдњом слаже се и ауторка овог рада, јер је кроз вишегодишњи рад са ученицима приметила да једнако као тинејџери, и млађи ученици у одређеним околностима осећају језичку анксиозност. При томе до изражаја долазе негативне емоције као што су страх и инхибиција. У таквим ситуацијама ученици оклевају када треба да учествују у активностима на часу и плаше се шта ће други помислити о њима. Према томе, циљ овог рада је да се представи језичка анксиозност која постоји код ученика основне школе и прикаже на који начин она утиче на њихово учење страног језика.

2. МЕТОДЕ И ИНСТРУМЕНТИ ИСТРАЖИВАЊА

С обзиром да је проблем језичке анксиозности комплексан феномен, истраживачи који се баве овом тематиком обично се одлучују да у свом истраживању комбинују квантитативне и квалитативне методе јер су свесни предности које им комбиновано истраживање нуди. Међутим, код употребе **мешовитих метода истраживања** (енгл. *mixed methods research*) потребно је уложити додатни труд, али и уочити да „јака ограда чини доброг комшију” (Appleton & Booth 2005: 99).¹⁵ То значи да је потребно добро разграничити инструменте истраживања и сваки понаособ пажљиво саставити да би се прикупљени подаци могли описати и детаљно протумачити.

Употреба квантитативних инструмената је одличан начин да се добију објективни подаци и да се докаже, односно оповргне постављена хипотеза. Структура квантитативних истраживања је стандардизована и није се мењала деценијама и стога се често користи у разним научним пољима и дисциплинама. Инструменти који се користе у оваквим студијама су упитници, анкете и остала средства којима се могу прикупити нумерички, односно мерљиви подаци, те се и у анализи најчешће појављују табеле са бројчаним, односно статистичким подацима.

У квалитативном истраживању основни инструмент је истраживач. Он је тај који користи разноврсне стратегије у зависности од типа истраживања. Начини прикупљања података су многобројни, а најчешће се користе

¹⁵ *Strong fences make good neighbours.*

индивидуални интервјуи, како структурирани, тако и неструктурирани, те фокусне групе, вођење дневника, различите анализе, опсервације и архивска истраживања.

Валидност неког истраживања може се додатно утврдити употребом триангулације. У квалитативном истраживању **триангулација** (енгл. *triangulation*) се односи на употребу више различитих метода у сакупљању и анализи података (Denzin 1978: 291). Уколико истраживач одлучи да истраживање неке појаве базира на употреби искључиво једне методе, неминовно је да ће се сусрести са ограничењима у анализи података. Стога се већина истраживача одлучује да користи неколико различитих метода, преплићући тако елементе квантитативног и квалитативног приступа. Према томе, и у овом раду ће се комбиновати неколико метода прикупљања података (посматрање, интервју и анкета), јер се у досадашњој пракси показало да је то одличан начин да се добију ваљани и детаљни подаци.

Посматрање (енгл. *observation*) једна је од метода прикупљања података која је деценијама била главно обележје како антополошких тако и социолошких студија. У последњих неколико година у пољу примењене лингвистике овај начин прикупљања података постао је веома популаран јер је детаљан, непристрасан и даје конкретне податке о појави која се описује. У студијама које се ослањају искључиво на овај начин прикупљања података истраживач је углавном ненаметљив посматрач који седи по страни и ни на који начин не омета нити учествује у појави коју прати. Истраживања овог типа се углавном срећу у студијама које се тичу образовања и које се одвијају у учioniцама, при чему истраживач документује и описује радње и интеракције учесника. Истраживачи који се определе за овај метод сакупљања података детаљно прате сваки покрет и понашање учесника, полазећи од чињенице да је свако праћено понашање сврсисходно и да изражава дубље вредности и веровања појединца. Тако посматрања могу да буду чврсто структурирана, при чему се детаљно бележи сваки вид понашања употребом контролне листе (енгл. *checklist*), па све до холистичких описа догађаја и понашања.

У истраживањима која комбинују квантитативне и квалитативне инструменте, **интервју** (енгл. *interview*) следи иза урађених тестова и упитника и служи као одличан контекст за дубљу анализу добијених статистичких података. Патон (Patton 2002: 342) тврди да се људи интервјуишу како би од њих сазнале информације које није могуће добити посматрањем, што значи да се употребом овог инструмента добија детаљан увид у туђу перспективу. Према томе, квалитативно интервјуисање треба започети претпоставком да је туђа перспектива значајна, јасна и да пружа нека нова знања.

Анкета (енгл. *survey*) је систематски метод сакупљања података на одабраном узорку да би се добили квантитативни подаци који могу да карактеришу већу популацију анкетом испитаних чланова (Groves et al. 2004: 4). Популација која се анкетом испитује може обухватити становнике неког града или општине, чланове неке специфичне категорије, на пример учитеље и наставнике, или ученике одређеног узраста итд. Циљ спровођења анкете није посматрање друштвених интеракција нити комуникације међу члановима групе (као што је то случај код квалитативних метода прикупљања података) већ добијање основних података односно карактеристика које дефинишу сваког испитаника понаособ и које се могу квантитативно интерпретирати. Анкетирање одабраног узорка може се спровести на разне начине: слањем поштом, телефонски, лично, испуњавањем анкетних листића, електронски путем итд.

3. УЗОРАК И ТОК ИСТРАЖИВАЊА

Избор одговарајућег метода селекције узорка зависи од циља студије. У квантитативним истраживањима узорак се најчешће бира насумично (енгл. *probability sample*), а његова величина треба да представља оптималан број који је неопходан да би се из њега извукли валидни закључци о целој популацији (Marshall 1996: 523). Стога, код квантитативног истраживања несумњиво вреди правило да већи узорак подразумева мању могућност за грешку. Водећи се овим правилима, ауторка овог рада је одлучила да квантитативни део свог истраживања спроведе са генерацијом ученика шестог разреда, што укупно чини 6 одељења са 142 ученика, сматрајући да је овај број довољан да би се на основу одабраног узорка могли донети закључци који ће бити примењиви на целокупну популацију ученика шестог разреда основе школе.

Анкетирање поменутих ученика је спроведено у току једног школског часа у учионици, што је допринело чињеници да сви упитници буду попуњени и враћени. Упитник су попунила 142 ученика основне школе „Светозара Марковић Тоза” из Новог Сада. Упитник садржи три групе питања. Прва група питања се састоји од питања која се односе на пол, школски успех на крају петог разреда, као и на оцену ученика са полугодишта. Друга група питања се састоји од питања која се односе на учење језика ван школе и на могућност употребе стеченог знања ван школских клупа. Други део упитника садржи и питања отвореног типа којима је ауторка желела да сазна ставове ученика по питању извођења наставе на енглеском језику, начину оцењи-

вања као и притиску од стране родитеља или њих самих. Трећи део упитника чини упитник-скалер који се састоји од 12 питања и поседује скалу од 3 подеока чији се одговори крећу од „Слажем се” до „Не слажем се.”

Овај део упитника формулисан је по узору на Скалу за мерење језичке анксиозности у разредној ситуацији (енгл. *FLCAS – Foreign Language Classroom Anxiety Scale*) која у оригиналу садржи 33 ставке и петостепену скалу (Horwitz, Horwitz & Cope 1986). За потребе овог рада ауторка се одлучила за прилагођену верзију Скале за мерење језичке анксиозности у разредној ситуацији јер је сматрала да ученици виших разреда основе школе ипак нису довољно зрели да у потпуности разумеју и тачно одговоре на питања из оригиналне верзије ове Скале.

С обзиром на то да упитник, иако једно од најпоузданијих средстава у квантитативном истраживању, не даје одговоре на она најбитнија питања као што је *зашто*, у емпиријски део истраживања уврштен је и интервју. Интервјуи су вођени у самим школама, те временски нису трајали дуже од 10 минута, снимљени су (испитаници су били упознати са том чињеницом), а потом транскрибовани, што је омогућило обраду података. Интервјуи су спроведени с намером да се кроз директну интеракцију са ученицима дође до закључака који би потврдили, односно оповргнули резултате анкете.

Методом интервјуа испитано је пет ученика шестог разреда основне школе „Светозар Марковић Тоза” из Новог Сада. Интервјуи су имали чврсту структуру а ученици су одговарали на неколико група питања. Прва група се односила на чињеничне податке о општем успеху и настави енглеског језика у школи и ван ње. Друга група питања имала је за циљ да информише о осећајима ученика који се тичу усменог изражавања на енглеском језику, док је трећа група питања требало да провери да ли ученици осећају страх од негативне друштвене евалуације.

У емпиријском делу истраживања такође су наведене и белешке вођене за време часова конверзације у школи. Белешке имају циљ да опишу невербалне реакције ученика у ситуацији када се од њих захтева да се самостално изражавају на енглеском језику. Ученици шестог разреда имали су задатак да усмено представе град по избору, при чему би у својој презентацији обухватили основне карактеристике града који су одабрали наводећи разлог за тај избор. Након презентације чије је трајање било ограничено на 15 минута, ученици су одговарали на питања наставника и другара из одељења која су се тичала њихове презентације. На тај начин испитани су сви ученици шестог разреда, с тим да су имали могућност да презентују сами или у групи од максимално три ученика.

4. ИНТЕРПРЕТАЦИЈА РЕЗУЛТАТА

4.1. АНАЛИЗА РЕЗУЛТАТА УПИТНИКА

Као што је претходно споменуто, упитник је конструисан тако да садржи три групе питања, а у оквиру истраживања за овај рад анализираће се само друга група питања која се односи на учење страног језика ван школских клупа. Према томе, анализа резултата упитника треба да покаже да ли и у којој мери додатна изложеност настави енглеског језика утиче на присутност језичке анксиозности код ученика основне школе.

Кроз питања другог дела упитника од ученика је тражено да се изјасне да ли уче енглески језик ван школе те да, уколико одговоре потврдно, то и образложе. Резултати су показали да већи број ученика не учи енглески језик ван школе 60,56%, док енглески језик ван школе учи 39,44% ученика (в. Табелу 1).

Табела 1. Додатна подучавања

Да ли учиш енглески језик ван школе?	Фреквенција	Проценти
Да	56	39,44%
Не	86	60,56%
Укупно	142	100,00%

Од 39,44% ученика који уче енглески језик ван школе, њих 51,00% иде у приватне школе док 49,00% ученика узима приватне часове енглеског језика (в. Табелу 2).

Табела 2. Начини додатног подучавања

Начин додатног подучавања	Фреквенција	Проценти
Приватна школа	28	51,00%
Приватни часови	28	49,00%
Укупно	56	100,00%

Од 39,44% ученика који уче енглески језик ван школе, њих 16,07% то чини само пред контролни, 14,29% једном недељно, 67,86% два пута недељно, док 1,79% ученика то чини чешће (в. Табелу 3).

Табела 3. Учесталост приватног подучавања језика

Колико често учиш енглески ван школе?	Фреквенција	Проценти
Само пред контролни	9	16,07%
Једном недељно	8	14,29%
Два пута недељно	38	67,86%
Остало	1	1,79%
Укупно	56	100,00%

У анализи резултата одговора добијених путем упитника-скалера, упуеђени су одговори ученика који су навели да енглески језик уче ван школе са одговорима свих ученика. Притом се јасно види да одговори ученика који су навели да енглески језик уче ван школе у великој мери одступају од одговора које су дали сви ученици (в. Табелу 4). Сви резултати су изражени у процентима.

Табела 4. Разлике у нивоу страха од страног језика

Питања	Слажем се СВИ УЧЕНИЦИ	Слажем се УЧЕНИЦИ КОЈИ ИДУ НА ПРИВАТНЕ ЧАСОВЕ
2. Мислим да би ученици боље знали енглески језик да имају више часова енглеског у школи.	53,52*	39,47
3. Имам трему када треба да причам енглески на часу.	51,41*	29,64
4. Неугодно ми је када ме наставник прозове да причам на енглеском језику.	42,96 *	28,95
5. Понекад се толико уплашим да заборавим и оно што сам знао/ла.	50,00*	39,47
7. Стид ме је да признам ако не разумем шта наставник објашњава на енглеском језику.	41,55*	36,84
8. Моји другари боље говоре енглески од мене.	40,14*	36,84
11. Имам трему пред контролни из енглеског језика.	50,00*	34,21

Питања	Слажем се СВИ УЧЕНИЦИ	Слажем се УЧЕНИЦИ КОЈИ ИДУ НА ПРИВАТНЕ ЧАСОВЕ
12. Имам већу трему када треба да одговарам енглески него неки други предмет.	59,86*	13,16

* подразумева да укупан збир одговора „слажем се” прелази 40%

Према резултатима добијеним од ученика путем анкете али и упитника-скалера за ученике шестог разреда, закључује се да је ниво страха од изражавања на страном језику израженији код ученика који енглески језик уче само у оквиру обавезне наставе у школи. Ученици који не похађају приватне часове у много већој мери осећају нелагодност при изражавању на енглеском језику, што потврђују резултати из претходно наведене табеле.

4.2. АНАЛИЗА РЕЗУЛТАТА ИНТЕРВЈУА

С циљем додатне потврде претходно изведених закључака, приступило се анализи интервјуа. Иако је путем интервјуа испитан мали број ученика (њих петоро), сматра се да је тај узорак довољан да би се из њега извукли потребни подаци.

Интервјуом је испитано пет ученика, два дечака и три девојчице, од чега је четворо одличних и један врло добар ученик. Анализом питања која се односе на основне податке о ученицима и њиховим навикама у школи и ван ње, закључује се да ученици имају различит успех из енглеског језика, троје ученика има одличан успех, један ученик врло добар, док један ученик има довољан успех из овог предмета. Од укупног броја испитаних ученика, двоје ученика приватно учи енглески језик, док троје ученика не похађа додатне часове.

Ученици који похађају приватне часове то углавном чине два пута недељно и „пред контролни”, док на питање како им ти часови помажу у савладавању језика, један ученик није дао потпун одговор, док је други ученик одговорио да му на тај начин буде јасније оно што није разумео на часу.

На питање да ли би требало повећати број часова енглеског језика у школи, четири ученика су се сложила, док један ученик сматра да су два часа енглеског језика у школи сасвим довољна. Ученици који сматрају да им је број часова у школи недовољан истичу да би им већи број часова олакшао комуникацију на енглеском језику, јер би самим тим више били изложени утицају страног језика. У том смислу већина ученика је дала приближне од-

говоре: „Па желео бих више пута зато што, овај, то ми помаже око компјутера и треба да научим више речи да могу да причам”. На питање како би већи број часова утицао на њихово знање енглеског језика, сви ученици су одговорили готово идентично тврдећи „па можда бих мало боље знао/ла,” „више би научили”.

Узевши у обзир одговоре ученика на прву групу питања интервјуа, може се закључити да је према мишљењу ученика број часова енглеског језика у школи недовољан да би ученици тим путем успели да усвоје енглески језик. Притом се закључује да би повећањем броја часова енглеског језика у школи ученицима било омогућено да у већој мери буду изложени утицају страног језика, што би им помогло да се ослободе осећаја нелагоде при помисли на комуникацију са изворним говорницима. Резултати интервјуа стога кореспондирају резултатима, анкете где стоји да недовољна изложеност енглеском језику резултира смањеним нивоом језичке компетентности.

Друга група питања из интервјуа се бави анализом осећаја ученика при усменом излагању с циљем да се утврди да ли ученици осећају страх при усменом излагању на страном језику и на који начин се тај страх испољава.

Анализом одговора на ову групу питања намеће се закључак да су, без обзира на успех, сви ученици имали мање или више проблема са страхом који су осећали при изражавању на страном језику. На питање како се осећају када на часу треба да причају на енглеском језику, ученици су углавном одговарали да имају трему која се код сваког испољава на различит начин. Већина ученика наводи класичне симптоме страха од изражавања, те се тако ученици присећају да их у тим тренуцима „мало боли стомак”, док је један ученик навео да му „дрхти глас”, а други да „поцрвени”. На питање: „Да ли ти се понекад деси да заборавиш и оно што си знао?” добијени су готово идентични одговори. Четири ученика су потврдила ову тврдњу спремно одговоривши: „Ако се не надам, онда поготово” и „Па, деси ми се сто пута.” На питање како се тада осећају, сви ученици поново дају исте одговоре: „Па, чудно ми буде” и „Па, лоше, не знам, не баш добро.” Ученици углавном нису могли да објасне зашто до тога долази, сем једне ученице која каже: „Па, не знам, страх ме од наст... Не од наставника, него да не изговорим неку лошу реч што не треба.”

Узевши у обзир све одговоре ученика на ову групу питања, закључујемо да сви ученици, без обзира на пол и школски успех осећају страх од изражавања на страном језику. Тај страх се испољава на различите начине код сваког ученика, али неприкосновена је чињеница да је он увек присутан у

мањој или већој мери. Стога резултати анализе ове групе питања потврђују резултате добијене квантитативном методом.

Трећа група питања у интервјуу имала је за циљ да испита да ли ученици осећају страх од негативне друштвене евалуације, при чему се добијени одговори могу сврстати у једну категорију. Сви испитани ученици тврде да се њихови другари из одељења смеју ученицима који греше док одговарају, а на питање како се они тада осећају кажу: „Па, грозно се осећам, глупо, као да не знам уопште енглески.” Иако је такво понашање уобичајено у великим одељењима, сви испитани ученици му се противе сматрајући да оно само доприноси већем осећају треме код особе која одговара. Већина ученика такође сматра да другари не би требало да реагују када неко направи грешку, те да исправљање грешке препусте наставнику, чему сведочи и коментар да ученици треба да „ћуте, да не исправљају, да том неком не буде још горе, на неки начин.”

Анализом одговора на трећу групу питања из интервјуа, ауторка закључује да сви ученици осећају страх од негативне друштвене евалуације, без обзира на чињеницу да имају одличан успех из енглеског језика и ниво језичке компетенције примерен њиховом узрасту. Ученици се углавном понашају стидљиво, те избегавају директну комуникацију са наставником пред осталим ученицима у страху да ће бити исмејани. Овим се потврђује и трећа тврдња да ученици осећају страх од негативне друштвене евалуације, што утиче на развој њихових језичких способности.

4.3. АНАЛИЗА БЕЛЕЖАКА СА НАСТАВНОГ ЧАСА

С циљем да се додатно анализира понашање ученика при усменом излагању на енглеском језику, у току школске године 2008/09. осмишљен је пројекат под називом *Choose a city*. У пројекту су учествовали сви ученици шестог разреда, а током њиховог петнаестоминутног излагања уредно су вођене белешке о њиховим невербалним реакцијама.

Пред сам почетак усменог излагања, ауторка је приметила да ученици углавном делују узнемирено, бришу ознојене дланове о панталоне или мајицу, те користе последње минуте пре почетка излагања да у журби сазнају како се нека реч изговара. Ученици који су слабији из енглеског језика, на хамер папирима са визуелним приказом одабраног града исписали би већи део текста, док би ученици са вишим оценама из енглеског језика исписали тек неколико теза за сваку приказану фотографију одабраног града. Забележено је и да су неки ученици пре почетка излагања замолили наставника да се не љути уколико погреше.

Анализом бележака ауторка је закључила да велики број ученика током самосталног усменог излагања делује уплашено. Већина ученика, без обзира на пол, обавезно је са собом имала писану верзију излагања која им је могла послужити као подсетник. Ауторка је, међутим, приметила да ученици који нису склони јављању на часу подсетник користе као материјал који читају, не покушавајући се самостално изразити. Чак и при читању унапред припремљеног материјала могло се приметити подрхтавање гласа, као и паузе које би настале у тренутку када би скренули поглед са писаног текста. Ученици који су активнији на часу, излагање су изнели вештије, са мање читања, иако је и код њих примећено подрхтавање гласа, као и паузе између речи и фраза за које нису били сигурни да су добро формулисане. Након одобравајућег климања главом наставника, чак и у случају погрешно формулисане реченице или неправилно изговорене речи, ученици су деловали охрабрено, што се могло приметити кроз уздах олакшања те ведрији тон даљег излагања.

Након излагања ученици су имали задатак да одговарају на питања наставника и осталих ученика у вези са својим излагањем, при чему је примећено да су се несигурнији ученици пре почетка часа унапред договорили са другарима из одељења о питањима које ће им поставити. Примећено је и да ученици који су слабији у комуникацији на енглеском језику на питања одговарају користећи напамет научене реченице из своје презентације, док би ученици са вишим нивоом језичке компетенције на питања одговарали спонтано, не обраћајући пажњу на потенцијалне грешке.

Као крајњи резултат овог пројекта, забележен је висок степен мотивације за овакву врсту рада, јер, с обзиром на бројност ученика у одељењу, часови конверзације никада нису могли да буду доследно спроведени. Ученици су позитивно реаговали на задатак, наводећи да би и у будуће желели више оваквих пројеката, јер, како су се и сами изразили: „Следећи пут ће бити лакше”.

5. ЗАКЉУЧАК

На основу спроведеног истраживања и добијених резултата, закључује се да код ученика шестог разреда основне школе постоји висок ниво страха од усменог изражавања на страном језику. Употребом мешовитих метода истраживања, у овом раду су до изражаја дошли ставови и мишљења ученика, а сваки квантитативни податак поткрепљен је питањима из интервјуа, али и белешкама о вербалним и невербалним реакцијама ученика. Тако је употре-

бом триангулације (енгл. *triangulation*) додатно потврђена валидност овог истраживачког рада. С обзиром на то да триангулација помаже истраживачу да лакше идентификује, истражи и боље разуме проблем истраживања, јасно је зашто је у последње две деценије постала саставни део готово сваке квалитативне студије (Rothbauer 2008).

ЛИТЕРАТУРА

- Eaton, D. (2004). *Daily warm-ups: Critical thinking: Level 1*. Portland, Maine: Walch Pub.
- Ellin, A. (2012). Can going without money hurt the economy? One man's quest to be penniless. ABC News. Preuzeto sa <http://abcnews.go.com/Business/utah-caveman-quitsmoney/story?id=16273605&page=2>.
- Farrell, T., & Jacobs, G. (2010). *Essentials for successful English language teaching*. London: Continuum International Publishing Group.
- Гајић, О. (2007). Прилози методици васпитно-образовног рада (дискурс о стратегијама образовања и социјално-педагошким темама). Нови Сад: Филозофски факултет.
- Hughes, J. (2012). *Intercultural communication training in business English*. Oxford: Oxford Professional Development Webinar.
- Kisin, N. (2012). Will seminars become webinars? *ELTA Newsletter*, 1–4. Preuzeto sa http://www.britishcouncil.org/serbia-elta-newsletter-2012-november-it_for_et-kisin.pdf.
- MacKnight, C. (2000). Teaching critical thinking through online discussions. *Educause*, 4, 38–1.
- Masduqi, H. (2011). *Critical thinking skills and meaning in English language teaching*. Malang: State University of Malang.
- Rainbolt, G., & Dwyer S. (2012). *Critical thinking: The art of argument*. Boston: Wadsworth, CENGAGE Learning.
- Turouskaya, F., & Turouskaya, I. (2001). Teaching critical thinking in a foreign language. *Education et Sociétés Plurilingues*, 10, 51–54.
- Влаховић, Б. (2011). Наставник у улози модератора и фацитатора развоја критичког мишљења ученика. *Педагогија*, 66(4), 589–607.
- Вујаклија, М. (1980). *Лексикон страних речи и израза*. Београд: Издавачка радна организација Просвета.
- Webinar. (n.d.). In Merriam-Webster online dictionary. Preuzeto sa <http://www.merriam-webster.com/dictionary/webinar>.
- Xu, J. (2011). The application of critical thinking in teaching English reading. *Theory and Practice in Language Studies*, 1(2), 136–141.

Radmila R. Suzić

INVESTIGATING FOREIGN LANGUAGE ANXIETY
USING MIXED METHODS RESEARCH

Summary

This paper examines the problem of language anxiety using mixed methods research. Using a combination of quantitative and qualitative techniques, relying on three different data sources, the author explores the problem of foreign language anxiety among sixth grade students of elementary school.

Key words: foreign language anxiety, primary school.